Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Image not found or type unknow

Державний обліковий номер: 0826U005612

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 09-11-2026

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сурма Анна Сергіївна

2. Anna Surma

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0002-0588-256X

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 081

Назва наукової спеціальності: Право

Галузь / галузі знань: право

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Право

Дата захисту: 28-12-2026

Спеціальність за освітою: Право

Місце роботи здобувача: Адміністрація Державної спеціальної служби транспорту

Код за ЄДРПОУ: 33145904

Місцезнаходження: вулиця Гніздовського Якова, Київ, 02094, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство оборони України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 17452

Повне найменування юридичної особи: Донецький національний університет імені Василя Стуса

Код за ЄДРПОУ: 02070803

Місцезнаходження: вул. 600-річчя, Вінниця, Вінницький р-н., 21021, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Донецький національний університет імені Василя Стуса

Код за ЄДРПОУ: 02070803

Місцезнаходження: вул. 600-річчя, Вінниця, Вінницький р-н., 21021, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 10.15.15.17, 10.15.01, 10.53.21, 10.53.65

Тема дисертації:

1. Правове забезпечення екологічної безпеки в умовах воєнного стану

2. Legal Support for environmental Security in martial Law

Реферат/анотація:

1. В дисертації вперше обґрунтовано 1) авторське бачення системи забезпечення екологічної безпеки в умовах воєнного стану як сукупності таких складових елементів, як: правотворчі заходи; організаційно-розпорядчі заходи; еколого-стимулюючі заходи; охоронно-забезпечувальні заходи; світоглядні заходи; 2) визначення поняття «юридична відповідальність у сфері забезпечення екологічної безпеки» як комплексного правового інституту та ключового елементу державного механізму, що становить собою систему встановлених законодавством засобів впливу (санкцій), спрямованих на стимулювання добровільного або забезпечення примусового виконання суб'єктами вимог щодо охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та запобігання екологічним ризикам з метою забезпечення ефективної реалізації права кожного на безпечне для життя і здоров'я довкілля з конкретизацією її ключових ознак. Доведено, що до регулювання захисту довкілля в міжнародному праві, праві ЄС реалізується екоцентричний підхід, за яким довкілля має самостійну цінність, екологічні стандарти є самостійним елементом правопорядку; ЄСПЛ дотримується антропоцентричного (або людиноцентричного) підходу: при захисті

екологічних прав та довкілля загрози для довкілля, забруднення навколишнього середовища, інші екологічні фактори повинні бути достатньо тісно пов'язаними з гарантованим правом людини, становити суттєві обставини, які мають вплив на погіршення здоров'я, «якості життя», добробуту людини чи призводять до її смерті, або виступати причиною порушення гарантованих прав; в міжнародному гуманітарному праві - екоцентричний підхід; при кваліфікації екологічних злочинів у межах юрисдикції МКС застосуванню підлягає людиноцентричний підхід, оскільки врахуванню підлягають наслідки таких злочинів у вигляді надмірних втрат життя, поранень серед цивільного населення, завдання шкоди цивільним об'єктам. Додатково обґрунтовано, що під час воєнного стану парадигма безпеки як крайнього значення небезпеки, коли остання відсутня абсолютно, змінюється на стан системи, за якого мінімізуються наслідки такої небезпеки через перетворення останньої з потенційної на реальну з невизначеною кількістю загроз та ризиків; відповідно управління безпекою в умовах воєнного стану зводиться до прийняття своєчасних управлінських рішень щодо вибору та реалізації дій з мінімізації негативного впливу наявних небезпек та загроз. Обґрунтовано, що 1) в умовах воєнного стану суспільний інтерес та відповідний обов'язок з захисту та відновлення довкілля мають пріоритет перед приватним інтересом, але з збереженням справедливого захисту приватного інтересу, зокрема, через компенсацію завданої шкоди та негативних наслідків, отриманих через пріоритетність суспільного інтересу; 2) задля сприяння реалізації принципу сталого природокористування до змісту компенсаційного механізму у складі юридичної відповідальності за екологічну шкоду необхідно включати фінансові санкції та відшкодування завданої навколишньому середовищу, його об'єктам, природним ресурсам шкоди, покарання винних у скоєнні екологічних правопорушень, а також обов'язок відновлення довкілля та створення умов для такого відновлення. Додатково обґрунтовано, що запровадження та застосування принципу універсальної юрисдикції, відповідно до якого держави можуть здійснювати кримінальне переслідування осіб, винних у вчинені найбільш тяжких екологічних міжнародних злочинів, незалежно від місця їх вчинення та громадянства правопорушника, в якості ефективного інструмента кримінально-правової охорони довкілля через віднесення обов'язку держав, що забороняє масове забруднення навколишнього середовища, до зобов'язань erga omnes. Набули подальшого розвитку положення щодо доцільності виділення екоциду як окремого виду міжнародних злочинів та можливості за відсутності в Римському статуті МКС екоциду як окремого виду міжнародного злочину, за умови встановлення спеціального наміру (dolus specialis) кваліфікації здійснення геноциду шляхом екоциду.

2. The dissertation is a comprehensive study of the legal framework for environmental safety under martial law. For the first time, the author's vision of 1) a system for ensuring environmental security under martial law is substantiated for the first time as a set of the following components: law-making measures; organizational and administrative measures; environmental incentive measures; security and support measures; awareness-raising measures; 2) the concept of "legal liability in the field of environmental safety" has been substantiated as a comprehensive legal institution and a key element of the state mechanism, constituting a system of legally established measures (sanctions) aimed at encouraging voluntary compliance or ensuring compulsory enforcement by entities of requirements regarding environmental protection, the rational use of natural resources, and the prevention of environmental risks, with the goal of effectively realizing everyone's right to an environment that is safe for life and health (the key characteristics of liability have been specified). It has been demonstrated that international law and EU law implement an ecocentric approach to environmental protection, according to which the environment has intrinsic value, constitutes a separate object of protection, and is safeguarded regardless of its impact on humans; environmental standards are an independent element of the legal order. The ECHR adheres to an anthropocentric (or human-centered) approach: when protecting environmental rights and the environment, threats to the environment, environmental pollution, and other environmental factors must be sufficiently closely linked to a guaranteed human right, constitute significant circumstances that adversely affect health, "quality of life," or human well-being, or lead to death, or serve as the cause of a violation of guaranteed rights. It is argued that in international humanitarian law an eco-centric approach is applied in regulating environmental protection; when classifying environmental crimes within the jurisdiction of the ICC an

anthropocentric approach applies. Furthermore, it has been argued that during martial law, the security paradigm – which views danger as an extreme condition where it is entirely absent – shifts to a systemic state in which the consequences of such danger are minimized by transforming it from a potential to a real threat, with an indefinite number of hazards and risks. Accordingly, security management under martial law boils down to making timely managerial decisions regarding the selection and implementation of actions to minimize the negative impact of existing dangers and threats. It is argued: 1) that under martial law, the public interest and the corresponding duty to protect and restore the environment take precedence over private interests, while still ensuring fair protection of private interests—in particular, through compensation for damages and negative consequences resulting from the prioritization of the public interest; 2) in order to promote the principle of sustainable use of natural resources, the compensation mechanism – as part of legal liability for environmental damage—must include financial penalties and compensation for harm caused to the environment, its components, and natural resources, the punishment of those guilty of committing environmental offenses, as well as the obligation to restore the environment and create conditions for such restoration. It is further argued that the introduction and application of the principle of universal jurisdiction – under which states may prosecute individuals guilty of committing the most serious international environmental crimes, regardless of where they were committed or the offender's nationality, serves as an effective instrument of criminal law protection for the environment by classifying the obligation of states to prohibit mass environmental pollution as an erga omnes obligation.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації:
- 1. Турченко О.Г., Сурма А.С. Правові засади забезпечення екологічної політики та екологічної безпеки в ЄС. Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса. 2025. № 2. С. 72-82. DOI: https://doi.org/10.31558/2786-5835.2025.2.8 URL: https://jpchdnu.donnu.edu.ua/index
- 2. Сурма А. Щодо особливостей управління екологічною безпекою в умовою воєнного стану. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2026. № 70. С.3.13-3.28. DOI: https://doi.org/10.15330/apiclu.70.3.13-3.28 URL: https://journals.pnu.edu.ua/index.php/apiclu/article/view/10541
- 3. Сурма А.С. Людина як суб'єкт екологічної безпеки України: теоретико-правовий аспект. Історико-правовий часопис. 2026. №1(26). С. 148-155. DOI https://doi.org/10.32782/2409-4544/2026-1/17 URL: https://chasopys.hl.vnu.volyn.ua/index.php/chasopys/article/view/697/665
- 4. Сурма А.С. До поняття відповідальності у сфері екологічної безпеки. Український політико-правовий дискурс. 2026. Вип. 23. DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.20653046 URL: https://ppdnz.com.ua/index.php/home/article/view/808
- Праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації
- 5. Сурма А.С. Щодо забезпечення екологічної політики ЄС. Осінні юридичні читання – 2025. Сучасні проблеми законодавства, практики його застосування та юридичної науки: Матеріали Всеукраїнської науково–практичної конференції «Осінні юридичні читання – 2025». 20–21 листопада 2025 р., Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2025. С.151-154.

- 6. Сурма А. С. Суб'єкт екологічної безпеки та суб'єкт забезпечення екологічної безпеки: кореляційний зв'язок. Традиції та інновації розвитку приватного права в Україні: освітній вимір: матеріали XV Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Полтава, 5 червня 2026 р.). Полтава : ПУЕТ, 2026. С. 274-280.
- 7. Сурма А. С. Забезпечення екологічної безпеки України: аналіз судової практики. Current Issues in Science, Education and Society: Theory and Practice: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Seattle, USA, August 4, 2026). Seattle, USA: Golden Quill Publishing, 2026. С.41-45.
- 8. Сурма А. С. Щодо поняття та ознак відповідальності у сфері екологічної безпеки. Trends in quality assurance in education: proceedings of the IV International scientific and practical conference / International Humanitarian Research Center (Dnipro, 2026, August 14). Research Europe, 2026. С.101-104. URL: https://researcheurope.org/wp-content/uploads/2026/08/re-14.08.2026.pdf

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези; проєкти нормативно-правових документів

Соціально-економічна спрямованість: удосконалення системи забезпечення екологічної безпеки в умовах воєнного стану

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0124U004605

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Турченко Ольга Григорівна

2. Olha Turchenko

Кваліфікація: к. ю. н., доцент, 12.00.11

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7446-1289

Додаткова інформація: https://scholar.google.com.ua/citations?user=ezlnwAUAAAAJ&hl=uk&oi=sra; Scopus: ID: 57216289830; ID в URIS: EPXbHzs4; Web of Science ResearcherID is: QSP-8328-2026

Повне найменування юридичної особи: Донецький національний університет імені Василя Стуса

Код за ЄДРПОУ: 02070803

Місцезнаходження: вул. 600-річчя, Вінниця, Вінницький р-н., 21021, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Грушко Мальвіна Валеріївна

2. Malvina Hrushko

Кваліфікація: к. ю. н., доц., 12.00.11

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-5856-8147

Додаткова інформація: https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=x32TPd0AAAAJ

Повне найменування юридичної особи: Національний університет "Одеська юридична академія"

Код за ЄДРПОУ: 20933314

Місцезнаходження: Фонтанська дорога, Одеса, 65009, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Козич Ігор Васильович

2. Ihor Kozych

Кваліфікація: д. ю. н., професор, 12.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8746-1154

Додаткова інформація: scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57223180327; webofscience.com/wos/author/record/ACU-0837-2022; https://scholar.google.com/citations?user=CESgAZsAAAAJ&hl=uk

Повне найменування юридичної особи: Карпатський національний університет імені Василя Стефаника

Код за ЄДРПОУ: 02125266

Місцезнаходження: вул. Шевченка, Івано-Франківськ, 76018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мовчан Роман Олександрович

2. Roman Movchan

Кваліфікація: д. ю. н., професор, 12.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2074-8895

Додаткова інформація: https://scholar.google.com.ua/citations?user=RSy8W6sAAAAJ&hl=uk; Scopus: https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57221110733; ID в URIS: qVSj0m2c

Повне найменування юридичної особи: Донецький національний університет імені Василя Стуса

Код за ЄДРПОУ: 02070803

Місцезнаходження: вул. 600-річчя, Вінниця, Вінницький р-н., 21021, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Писарєва Елла Анатоліївна
2. Ella Pysarieva

Кваліфікація: к. ю. н., доцент, 12.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9706-1739

Додаткова інформація: https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=Tpd8rd8AAAAJ

Повне найменування юридичної особи: Донецький національний університет імені Василя Стуса

Код за ЄДРПОУ: 02070803

Місцезнаходження: вул. 600-річчя, Вінниця, Вінницький р-н., 21021, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Амелічева Лілія Петрівна
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Амелічева Лілія Петрівна
Відповідальний за підготовку облікових документів	Солобут Ольга Сергіївна
Реєстратор	Юрченко Тетяна Анатоліївна
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна